

Projektrapport

Miljötillsyn hos lantbrukare i Skövde, Tibro, Karlsborg, och norra Falköping

2025-09-10

MILJÖSAMVERKAN
ÖSTRA SKARABORG

ADRESS

Hertig Johans torg
541 83 Skövde

TELEFON

0500-49 36 30

E-POST

info@miljoskaraborg.se

WEBBPLATS

www.miljoskaraborg.se

Detta gjorde vi

I det här projektet kontrollerade vi 23 lantbruk varav 1 var en växtodlingsgård och övriga hade varierande mängd djurhållning. En del av dessa lantbruk ligger inom nitratkänsligt område vilket innebär att lagstiftningen ställer högre krav på lagring och spridning av gödsel samt dokumentation av gödselhanteringen. På kontrollerna tog vi upp frågor om växtnäring, växtskydd, cisterner, avfallshantering och animaliska biprodukter. Av de 23 verksamheter som vi kontrollerade var 18 anmälningsskyldiga verksamheter (C-verksamheter). Hos dem kontrollerade vi även deras egenkontroll. Övriga 5 var varken tillstånds- eller anmälningsskyldiga (U-verksamheter).

Under projektet hade vi särskilt fokus på farligt avfall. Anledningen är den ökade nationella medvetenheten om illegal avfallshantering. Under tidigare år har vi delat ut informationsmaterial om gällande regler om vilka skyldigheter en verksamhetsutövare har för farligt avfall som uppstått inom deras verksamhet. Vi har tidigare uppmärksammat brister i verksamheternas kunskap om gällande lagar för hantering av farligt avfall. Därför hade vi inför detta projekt skrivit ett informationsblad som vi skickade ut tillsammans med bokningsbreven så att verksamhetsutövarna skulle kunna förbereda sig bättre inför inspektionen. Under tillsynen fokuserade vi på verksamheternas genomförda eller planerade transporter av farligt avfall.

Under 2025 har Jordbruksverket ett nationellt projekt om tillsyn i fält inom jordbruket. Syftet med projektet är att följa upp om lagstiftningen om spridning av växtnäring och växtskyddsmedel följs i praktiken. I vårt projekt använde vi därför Jordbruksverkets checklistor. Under tillsynen innebar det granskning av verksamheternas försiktighetsåtgärder i samband med spridning av gödsel och växtskyddsmedel. Tillsammans med verksamhetsutövarna gick vi ut i deras fält och tittade på underhåll av brunnar och skyddsåtgärder intill diken och vattendrag.

Resultat

Vi genomförde 23 kontroller. Av dessa kunde vi konstatera avvikelser hos 10 verksamheter. De flesta bristerna var ringa avvikelser från lagstiftningen. På samtliga verksamheter diskuterade vi avvikelser vid upptäckt och verksamhetsutövaren åtog sig att åtgärda dem tills nästa kontroll. Avvikelseerna gällde oftast att beräkna och dokumentera behovet av lagringskapacitet för gödsel samt brister i egenkontrollen. Andra typer av avvikelser handlade oftast om krav på kunskap om hantering av farligt avfall och om justering av växtodlingsplanen efter grödans behov och markens kvävelevererande förmåga.

I två fall krävde avvikelserna uppföljning som vi följde upp i ett händelsestyrt ärende. Det gällde en dieseltank som inte besiktigats på ett antal år, vilket verksamheten åtgärdade. I det andra fallet har vi gett verksamhetsutövaren möjlighet att lämna synpunkter inför beslut om åtgärdskrav på att upprätta en dokumenterad egenkontroll.

Bland de anmälningsskyldiga verksamheterna hade 5 av 18 brister i egenkontrollen eller saknade helt en egenkontroll.

Vår uppföljning efter projektet

Verksamheterna med ringa avvikelser åtog sig att åtgärda bristerna. Vi kommer att följa upp dem vid nästa planerade kontroll. Skulle en sådan avvikelse återkomma kommer vi att förelägga verksamheten att åtgärda avvikelsen.

Vad blev nyttan med projektet?

Stora områden av Miljösamverkans medlemskommuner befinner sig inom nitratkänsligt område. Denna typ av område är utpekad av Jordbruksverket som särskilt bidragande till näringsläckage från jordbruk i enlighet med överenskommelser i EU:s nitratdirektiv. Det finns också många sjöar och vattendrag inom medlemskommunerna som omfattas av vattenmyndigheternas åtgärdsprogram för åren 2021–2027. Vattenmyndigheterna fastställer miljökvalitetsnormer som bestämmer vilken kvalitet inom områdena ekologisk och kemisk status som vattendragen har och vilken status de ska uppnå innan slutet av förvaltningsperioden. I vattenmyndigheternas bedömning av vattendragens status har de i de flesta fall bedömt jordbruket som en betydande påverkan för vattnens fosforbelastning. Växtnäringstillsynen är därför mycket viktig i Miljösamverkans medlemskommuner eftersom området är hårt belastat av näringsämnen som bidrar till övergödning och försämrade ekologisk kvalitet i våra sjöar och vattendrag.

Svenskt lantbruk ger närproducerade livsmedel och är helt nödvändigt för att skapa det öppna, biologiskt rika landskap som kännetecknar svensk landsbygd. Trots det påverkar all växtodling och djurhållning miljön negativt i viss omfattning eftersom näringsämnen från växtodling och gödsel bidrar till övergödning i vattendrag, sjöar och hav. Med miljökvalitetsmål som Ingen övergödning, Grundvatten i bra kvalitet och En giftfri miljö i sikte fokuseras tillsynen på att minska läckage av näringsämnen och kemikalier från lantbruket. Genom löpande tillsyn kan vi säkerställa att miljölagstiftningen uppfylls och därmed att den negativa påverkan på miljön minskar.

Fakta om projektet

Namn:	Lantbruk 2025 Sprint 2 Tillsyn i fält
Projektet pågick:	17 februari till 28 mars 2025
Detta granskade vi:	• Växtskydd • Växtnäring • Animaliska biprodukter • Avfallshantering • Egenkontroll
Antal anläggningar:	23
Antal anläggningar utan avvikelser:	13